

Βρυξέλλες, 17.12.2019
C(2019) 9061 final

ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) .../... ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 17.12.2019

για την τροποποίηση, με σκοπό την προσαρμογή στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο, του παραρτήματος IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά εξαίρεση για τον μόλυβδο σε επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου που χρησιμοποιούνται σε ορισμένες μετρήσεις αγωγιμότητας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

Η παρούσα κατ' εξουσιοδότηση οδηγία της Επιτροπής τροποποιεί, για τους σκοπούς της προσαρμογής στην τεχνική πρόοδο, το παράρτημα IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό (αναδιατύπωση)¹ (RoHS 2) όσον αφορά εξαίρεση για ειδικές εφαρμογές που περιέχουν μόλυβδο.

Η οδηγία RoHS 2 περιορίζει τη χρήση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4. Η εν λόγω πράξη άρχισε να ισχύει στις 21 Ιουλίου 2011.

Οι ουσίες που υπόκεινται σήμερα σε περιορισμό όπως απαριθμούνται στο παράρτημα II της οδηγίας RoHS 2 είναι οι ακόλουθες: μόλυβδος, υδράργυρος, κάδμιο, εξασθενές χρώμιο, πολυβρωμοδιφαινύλια (PBB), πολυβρωμοδιφαινυλαιθέρες (PBDE), φθαλικό δις(2-αιθυλεξύλιο) (DEHP), φθαλικό βενζύλιο βουτύλιο (BBP), φθαλικό διβουτύλιο (DBP) και φθαλικό δισοβουτύλιο (DIBP). Τα παραρτήματα III και IV της οδηγίας RoHS 2 παραθέτουν τα υλικά και τα κατασκευαστικά στοιχεία ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού («ΗΗΕ») για ειδικές εφαρμογές οι οποίες εξαιρούνται από τον περιορισμό χρήσης ουσιών του άρθρου 4 παράγραφος 1 της οδηγίας RoHS 2.

Το άρθρο 5 περιέχει διατάξεις για την προσαρμογή των παραρτημάτων III και IV στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο (προσθήκη, ανανέωση, τροποποιήσεις και ανάκληση εξαιρέσεων). Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α), στα παραρτήματα III και IV προστίθενται εξαιρέσεις μόνον αν η προσθήκη δεν αποδυναμώνει την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας που παρέχεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1907/2006² και όταν συντρέχει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: είναι επιστημονικώς ή τεχνικώς ανέφικτη η εξάλειψη ή υποκατάστασή τους μέσω αλλαγών στον σχεδιασμό ή με υλικά και κατασκευαστικά στοιχεία που δεν απαιτούν τη χρησιμοποίηση υλικών ή ουσιών που αναφέρονται στο παράρτημα II· δεν διασφαλίζεται η αξιοπιστία των υποκατάστατων υλικών· ή οι συνολικές αρνητικές επιπτώσεις της υποκατάστασης για το περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών ενδέχεται να είναι σημαντικότερες από τα συνολικά οφέλη της για το περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών.

Επιπροσθέτως, το άρθρο 5 παράγραφος 1 προβλέπει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (η «Επιτροπή») περιλαμβάνει στους καταλόγους των παραρτημάτων III και IV υλικά και κατασκευαστικά στοιχεία ΗΗΕ για ειδικές εφαρμογές μέσω επιμέρους κατ' εξουσιοδότηση πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 20. Το άρθρο 5 παράγραφος 3 και το παράρτημα V καθορίζουν τη διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση, την ανανέωση ή την ανάκληση εξαίρεσης.

2. ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Μετά τη δημοσίευση της οδηγίας RoHS 2, η Επιτροπή έχει λάβει πολλές³ αιτήσεις από οικονομικούς φορείς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 παράγραφος 3 και του παραρτήματος V, τόσο για τη χορήγηση νέων εξαιρέσεων όσο και για την ανανέωση υφιστάμενων εξαιρέσεων.

¹ EE L 174 της 1.7.2011, σ. 88.

² EE L 396 της 30.12.2006, σ. 1.

³ Ο κατάλογος είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/environment/waste/rohs_eee/adaptation_en.htm

Η ισχύουσα εξαίρεση 37 του παραρτήματος IV επιτρέπει τη χρήση μολύβδου σε επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου που χρησιμοποιούνται για μετρήσεις αγωγιμότητας, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Τον Ιούνιο του 2017 η Επιτροπή έλαβε μία αίτηση για ανανέωση της εν λόγω εξαίρεσης. Μολονότι η προβλεπόμενη ημερομηνία λήξης της ισχύος της εξαίρεσης 37 ήταν η 31η Δεκεμβρίου 2018 για τις κατηγορίες 8 και 9, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας RoHS (άρθρο 5 παράγραφος 5 δεύτερο εδάφιο), η εξαίρεση εξακολουθεί να ισχύει έως ότου η Επιτροπή αποφασίσει επί της αίτησης ανανέωσης⁴.

Η Επιτροπή, προκειμένου να αξιολογήσει την αίτηση εξαίρεσης, διεξήγαγε μελέτη για να διενεργηθεί η απαιτούμενη τεχνική και επιστημονική αξιολόγηση, καθώς και διαδικτυακή, ανοιχτή διαβούλευση⁵ διάρκειας έξι εβδομάδων με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την αίτηση. Δεν ελήφθη καμία συνεισφορά κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης με τους ενδιαφερομένους.

Η τελική έκθεση που περιέχει την αξιολόγηση της αίτησης έχει δημοσιευτεί⁶. τα ενδιαφερόμενα μέρη ενημερώθηκαν σχετικά.

Στη συνέχεια, η Επιτροπή ζήτησε τη γνώμη της ομάδας εμπειρογνομόνων των κρατών μελών για τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις βάσει της οδηγίας RoHS 2 κατά τη διάρκεια συνάντησης εμπειρογνομόνων στις 29 Οκτωβρίου 2018. Οι εμπειρογνώμονες συμφώνησαν με την υποβληθείσα πρόταση, με τη πλειοψηφία να απέχει από την ψηφοφορία. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της νομοθεσίας, το σχέδιο κατ' εξουσιοδότηση οδηγίας δημοσιεύτηκε στη διαδικτυακή πύλη για τη βελτίωση της νομοθεσίας επί τέσσερις εβδομάδες, προς σχολιασμό από το κοινό. Δεν ελήφθησαν παρατηρήσεις. Όλες οι ενέργειες που απαιτούνται για εξαιρέσεις από τον περιορισμό χρήσης ουσιών σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφοι 3 έως 7 έχουν πραγματοποιηθεί⁷. Το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώθηκαν σχετικά με όλες τις δραστηριότητες.

Η τελική έκθεση επισήμανε ιδίως τις ακόλουθες τεχνικές πληροφορίες και την ακόλουθη αξιολόγηση:

- Τα μολυβδούχα επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου χρησιμοποιούνται σε ειδικά όργανα μετρήσεων, για τα οποία απαιτούνται ορισμένα μεγέθη μέτρησης όπως μεγάλο εύρος, υψηλή ακρίβεια ή υψηλή αξιοπιστία για υψηλή συγκέντρωση οξέος και αλκαλίου. Τα ηλεκτρόδια εφαρμόζονται μεταξύ άλλων στους μετρητές ηλεκτρικής αγωγιμότητας που χρησιμοποιούνται για την επιθεώρηση και τη δοκιμή των υδάτων (ποτάμια ύδατα, θαλάσσια ύδατα, πόσιμο νερό, βιομηχανικά λύματα κ.λπ.).
- Επί του παρόντος η υποκατάσταση ή εξάλειψη του μολύβδου στις συγκεκριμένες εφαρμογές είναι ακόμη επιστημονικώς και τεχνικώς ανέφικτες.

⁴ Οι κατηγορίες που απαριθμούνται στο παράρτημα I της οδηγίας 2011/65/ΕΕ είναι οι εξής: 1. Μεγάλες οικιακές συσκευές· 2. Μικρές οικιακές συσκευές· 3. Εξοπλισμός τεχνολογίας πληροφοριών και τηλεπικοινωνιών· 4. Καταναλωτικά είδη· 5. Είδη φωτισμού· 6. Ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά εργαλεία· 7. Παιχνίδια και εξοπλισμός αναψυχής και αθλητισμού· 8. Ιατροτεχνολογικά προϊόντα· 9. Όργανα παρακολούθησης και ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των βιομηχανικών· 10. Αυτόματοι διανομείς· 11. Άλλα είδη ΗΗΕ που δεν καλύπτονται από καμία από τις ανωτέρω κατηγορίες.

⁵ [Περίοδος διαβούλευσης](#): από 20.10.2017 έως 1.12.2017.

⁶ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/33a336f0-e0ef-11e8-b690-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-85019010>.

⁷ Στον [ιστότοπο της Επιτροπής](#) παρατίθεται ο κατάλογος των απαιτούμενων διοικητικών ενεργειών. Ενημέρωση για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η διαδικασία για κάθε σχέδιο κατ' εξουσιοδότηση πράξης είναι διαθέσιμη στο διοργανικό μητρώο των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, στη διεύθυνση <https://webgate.ec.europa.eu/regdel/#/home>

Από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης για τις κατηγορίες 8 και 9 προκύπτει ότι η εν λόγω εξαίρεση δεν θα αποδυναμώσει την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας που παρέχεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 (REACH), σύμφωνα με το άρθρο 5 της οδηγίας 2011/65/ΕΕ. Επιπλέον, τουλάχιστον ένα από τα σχετικά κριτήρια που προσδιορίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) ικανοποιείται από την αίτηση εξαίρεσης: Δεδομένου ότι, για τις σχετικές εφαρμογές, δεν είναι διαθέσιμες σήμερα αξιόπιστες εναλλακτικές λύσεις ούτε είναι πιθανόν να κυκλοφορήσουν σύντομα στην αγορά, η ανανέωση της εξαίρεσης με μέγιστη περίοδο ισχύος επτά έτη έως την 31η Δεκεμβρίου 2025 είναι δικαιολογημένη. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα αξιόπιστα υποκατάστατα, δεν πρέπει να αναμένονται αρνητικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την υποκατάσταση για την εν λόγω περίοδο. Η χορηγούμενη περίοδος ισχύος δεν αναμένεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην καινοτομία.

3. ΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

Η κατ' εξουσιοδότηση οδηγία προβλέπει εξαίρεση από τους περιορισμούς του άρθρου 4 παράγραφος 1 για τη χρήση μολύβδου σε ειδικές εφαρμογές, η οποία θα καταχωριστεί στο παράρτημα IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ.

Η πράξη είναι κατ' εξουσιοδότηση οδηγία, όπως ορίζει η οδηγία 2011/65/ΕΕ, και, ειδικότερα, πληροί τις σχετικές απαιτήσεις του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχείο α) της εν λόγω οδηγίας.

Σκοπός της κατ' εξουσιοδότηση οδηγίας είναι, αφενός, η συμβολή στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, και, αφετέρου, η προσέγγιση των διατάξεων για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα του ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού· προς τούτο επιτρέπει τη χρήση κατά τα άλλα απαγορευμένων ουσιών για ειδικές εφαρμογές, σύμφωνα με τις διατάξεις και υπό τους όρους της οδηγίας RoHS 2 και με τη διαδικασία που αυτή προβλέπει για την προσαρμογή των παραρτημάτων III και IV στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο.

Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, το μέτρο δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την επίτευξη του στόχου του.

Η πρόταση δεν έχει επιπτώσεις στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) .../... ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 17.12.2019

για την τροποποίηση, με σκοπό την προσαρμογή στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο, του παραρτήματος IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά εξαίρεση για τον μόλυβδο σε επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου που χρησιμοποιούνται σε ορισμένες μετρήσεις αγωγιμότητας

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

Έχοντας υπόψη την οδηγία 2011/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2011, για τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό¹, και ιδίως το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η οδηγία 2011/65/ΕΕ επιβάλλει στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι ο ηλεκτρικός και ηλεκτρονικός εξοπλισμός που διατίθεται στην αγορά δεν περιέχει τις επικίνδυνες ουσίες που παρατίθενται στο παράρτημα II της εν λόγω οδηγίας. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει για ορισμένες εξαιρούμενες εφαρμογές που αφορούν ειδικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα και όργανα παρακολούθησης και ελέγχου και απαριθμούνται στο παράρτημα IV της εν λόγω οδηγίας.
- (2) Οι κατηγορίες του ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού στις οποίες εφαρμόζεται η οδηγία 2011/65/ΕΕ παρατίθενται στο παράρτημα I της εν λόγω οδηγίας.
- (3) Ο μόλυβδος είναι ουσία υποκείμενη σε περιορισμό και περιλαμβάνεται στο παράρτημα II της οδηγίας 2011/65/ΕΕ.
- (4) Με την κατ' εξουσιοδότηση οδηγία 2014/73/ΕΕ² η Επιτροπή χορήγησε εξαίρεση για τη χρήση μολύβδου σε επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου που χρησιμοποιούνται σε μετρήσεις αγωγιμότητας όταν συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις («η εξαίρεση»), συμπεριλαμβάνοντας τις σχετικές εφαρμογές στο παράρτημα IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ. Η εξαίρεση έληγε στις 31 Δεκεμβρίου 2018 σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 τρίτο εδάφιο της εν λόγω οδηγίας.
- (5) Στις 30 Ιουνίου 2017 η Επιτροπή έλαβε αίτηση για την ανανέωση της εξαίρεσης («αίτηση ανανέωσης») εντός της προθεσμίας που ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 5 της οδηγίας 2011/65/ΕΕ. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η εξαίρεση εξακολουθεί να ισχύει έως ότου ληφθεί απόφαση σχετικά με την αίτηση ανανέωσης.

¹ ΕΕ L 174 της 1.7.2011, σ. 88.

² κατ' εξουσιοδότηση οδηγία 2014/73/ΕΕ της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 2014, για την τροποποίηση του παραρτήματος IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά εξαίρεση για τον μόλυβδο σε επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου που χρησιμοποιούνται σε μετρήσεις αγωγιμότητας με σκοπό την προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο (ΕΕ L 148 της 20.5.2014, σ. 80).

- (6) Η αξιολόγηση της αίτησης ανανέωσης περιλάμβανε διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 7 της οδηγίας 2011/65/ΕΕ.
- (7) Τα μολυβδόχα επιπλατινωμένα ηλεκτρόδια λευκόχρυσου χρησιμοποιούνται σε ειδικά όργανα μετρήσεων, για τα οποία απαιτούνται ορισμένα μεγέθη μέτρησης όπως μεγάλο εύρος, υψηλή ακρίβεια ή υψηλή αξιοπιστία για υψηλή συγκέντρωση οξέος και αλκαλίου.
- (8) Λόγω της έλλειψης αξιόπιστων εναλλακτικών λύσεων, η υποκατάσταση ή η εξάλειψη του μολύβδου στις εφαρμογές είναι ανέφικτη από επιστημονική και τεχνική πλευρά για ορισμένα όργανα μέτρησης. Η ανανέωση της εξαίρεσης συνάδει με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³ και, συνεπώς, δεν αποδυναμώνει την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας που παρέχεται απ' αυτόν.
- (9) Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να χορηγηθεί η ανανέωση της εξαίρεσης.
- (10) Η εξαίρεση θα πρέπει να ανανεωθεί για μέγιστη διάρκεια 7 ετών έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 και το άρθρο 5 παράγραφος 2 τρίτο εδάφιο της οδηγίας 2011/65/ΕΕ. Εάν ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα των συνεχιζόμενων προσπαθειών για την εξεύρεση αξιόπιστου υποκατάστατου, δεν είναι πιθανό η διάρκεια ισχύος της εξαίρεσης να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην καινοτομία.
- (11) Συνεπώς, η οδηγία 2011/65/ΕΕ θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Το παράρτημα IV της οδηγίας 2011/65/ΕΕ τροποποιείται σύμφωνα με το παράρτημα της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 2

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν, το αργότερο την [τελευταία ημέρα του 12ου μήνα από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας], τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία. Ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.

Εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από την [τελευταία ημέρα του 12ου μήνα από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας οδηγίας + 1 ημέρα].

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, αυτές περιέχουν αναφορά στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.

³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (ΕΕ L 396 της 30.12.2006, σ. 1).

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εσωτερικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 3

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 4

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 17.12.2019

*Για την Επιτροπή
Η Πρόεδρος
Ursula VON DER LEYEN*